

**ADAY ÖĞRETMENLERİN COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE YÜRÜTÜLEN
UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARINA İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ:
ATATÜRK ÖĞRETMEN AKADEMİSİ ÖRNEĞİ**

Uzman Merve UYSAL*
Dr. Ahmet Erman KARAGÖZ**

Özet

Bu araştırmada, Covid-19 pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik aday öğretmenlerin tutumlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Tarama modeli kullanılarak tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim öğretim bahar döneminde Atatürk Öğretmen Akademisi'nde uzaktan eğitim uygulamaları ile öğrenim görmekte olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 127 aday öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanması için Demografik Bilgi Formu ile 'Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri' ölçeği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler ile iki grup arasındaki farkın betimlenmesinde Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırmada, aday öğretmenler tarafından ortaya konulan tutumlar doğrultusunda, uzaktan eğitim uygulamalarını orta seviyede başarılı bulduklarının tespiti yapılmıştır. Buna ek olarak, cinsiyet, internete erişim durumu ile derse katılım durumu değişkenlerine göre ölçeğin genelinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Kıbrıs, Covid-19, Uzaktan Eğitim, Aday Öğretmen

**EXAMINATION OF THE ATTITUDES OF PRE-SERVICE TEACHERS TOWARDS
DISTANCE EDUCATION PRACTICES DURING THE COVID-19 PANDEMIC: THE
CASE OF ATATURK TEACHER TRAINING ACADEMY****Abstract**

In this study, it is aimed to determine the attitudes of pre-service teachers regarding distance education practices carried out during the Covid-19 pandemic process. The study group of the research who agreed to participate it, which was designed using the survey model, consists of 127 pre-service teachers studying distance education applications at Atatürk Teacher Training Academy in the spring term of 2020-2021 education. The Demographic Information Form and the 'Views of Distance Education Students on Distance Education' scale were used to collect data in the research. Descriptive analysis method was used to analyze the data and the Mann Whitney U test was used to describe the difference between the two groups. In this study, in accordance with the attitudes put forward by the preservice teachers, distance education practices were determined to be moderately successful. In addition to this, there was a significant difference in the overall of the scale according to the variables of gender, having internet access and class attendance.

Keywords: North Cyprus, Covid-19, Distance Education, Preservice Teacher

Jel Kodu: I23

* Lefke Avrupa Üniversitesi Doktora Öğrencisi, Lefke, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. ORCID: 0000-0003-3430-0194, ysl.mrv@gmail.com

** Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. ORCID: 0000-0001-5260-7902, erman0902@hotmail.com

Araştırma Makalesi

Sayfa Sayısı: 1274-1290

Makale Geliş Tarihi: 09.07.2021

Makale Kabul Tarihi: 15.09.2021

Makale Yayın Tarihi: 31.12.2021

1. GİRİŞ

İnsan, her ülkenin gündeminde olan vazgeçilmez bir kaynaktır. Söz konusu kaynağın, ülkelerin ihtiyaçlarına yönelik yetiştirilmesi uygarlaşma yolundaki gayelerin gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. İnsanların tanımlanan bu gereksinimler doğrultusunda yetiştirilmesi sadece eğitim ile mümkündür. Bireyin merkezinde olan eğitim geçmişten günümüze birçok aşamadan geçmiştir. Çağımızdaki teknolojik ve bilimsel alanda yaşanan hızlı değişimler her şeyi etkilediği gibi eğitsel faaliyetleri de etkilemiş, eğitim anlayışı kendini yeniden oluşturma ihtiyacı duymuştur (Odabaş, 2003). Dijital bilgi işleme ve iletişimin yaygın bir şekilde gelişmesi ile birlikte sınıf içinde yapılan geleneksel öğretimlerden çok farklı ders tasarımları ortaya çıkmıştır. Bu noktadan hareketle, teknolojik destekli öğrenmeyi içine alan uzaktan eğitim olgusu gün yüzüne çıkmıştır (Ateş ve Altun, 2008:127-128; Valenta, Therriault, Dieter ve Mrtek, 2001:112).

Uzun yıllardır birçok ülkede farklı sektörlerde ve kademelerde kullanılan bir eğitim yaklaşımı olan uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenin farklı yerlerde bulunarak çoklu ortam teknolojisi sayesinde eğitim faaliyetlerini sürdürebilmesidir (Moore, Dickson-Deane ve Galyen, 2011:129). Moore ve Anderson'a (2003) göre uzaktan eğitim, teknoloji desteğiyle öğretmen ile öğrenci arasında bir köprü olmalıdır. Uzaktan eğitimin ilk uygulanmaya başlandığı tarihlerde amaç, zamandan ve mekândan bağımsız olmaktır. Dolayısıyla öğrenen ile öğretmen farklı teknolojik yöntemler tercih ederek bu işlemi gerçekleştiriyordu. İçinde bulunduğumuz süreçte ise bu iletişimi sağlayan web tabanlı servis sağlayıcıları hızla çoğalmıştır. Neredeyse bir asır önce, mektupla başlayan uzaktan eğitim uygulamaları günümüzde internet tabanlı olarak evrilmiştir (Koloğlu, Kantar ve Doğan, 2016). Buna bağlı olarak, bilgisayar teknolojisinin de gelişmesiyle beraber web tabanlı uygulamalar hızla yükselen bir ivme kazanmıştır. Web tabanlı uzaktan eğitim faaliyetleri incelendiğinde, öğretmen ve öğrenen arasındaki etkileşimi odak noktasına alan senkron (eş zamanlı) ve asenkron (eş zamanlı olmayan) araçlar ön plana çıkmaktadır. Öğrenci ve öğretmenin fiziksel olarak farklı mekanlarda bulunmalarına rağmen etkileşim ve iletişimlerinin eş zamanlı olarak sağlandığı sisteme senkron eğitim denilmektedir. Asenkron eğitimde ise öğretmen ders içeriğini hazırlayarak video kaydını yapar öğrenci ise zaman mekân fark etmeksizin internet aracılığı ile sisteme girerek kayıtları dinleyebilir (Yorgancı, 2015:1402-1403). Öğrencinin zaman ve mekândan bağımsız olarak hareket edebilmesi asenkron eğitiminin en temel faydasıdır (Buxton, 2014). Senkron eğitimde ise ses ve/veya görüntü anlık gerçekleştiğinden anlık iletişim kurulur ve öğretmen geribildirim alabilir. Her iki eğitimde de ana hedef, öğrenenin uzaktan eğitim sürecine aktif olarak katılım sağlayabilmesidir (Giesbers, Rienties, Tempelaar ve Gijsselaers, 2014). İnternet erişimi sağlıklı ve kesintisiz olan öğrenenlerin uzaktan eğitimle ilgili görüşleri daha olumlu yönde gerçekleşmektedir (Pepeler, Özbek ve Adanır, 2018). Aynı zamanda, derse uzaktan eğitim yoluyla devam eden öğrenciler arasında düzenli olarak

dinleyen ve verilen ödevleri zamanında tamamlayanların başarı oranlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Demirkan, Bayra ve Baysan, 2016). Uzaktan eğitimde cinsiyet faktörünün de etkisi olduğu ortaya konmuştur. Ancak bu etkinin araştırmalarda ele alınan değişkenlere göre farklılık göstermektedir (Ateş ve Altun, 2008; Çandarlı ve Yüksel, 2012; Doğan, 2020).

Uzaktan eğitim zaman ve mekâna bağlı olmadan öğrenen kişinin kendi öğrenme biçimi ile stiline göre aşama kaydettiği bir eğitim modelidir. Ancak bu eğitimin gerçekleşmesinin önkoşulları vardır. Bunlar dört ayrı grupta toplanabilir. Birincisi hem öğretene hem de öğrenen için yeterli donanım ve hıza sahip teknolojik altyapıdır. İkincisi, uzaktan eğitim sistemine uygun nitelikte görsel ve işitsel malzeme ile düzenlenmiş içerik sunulmalıdır. Üçüncü olarak uzaktan eğitim yöntemlerini kullanma becerine sahip öğretilere ihtiyaç vardır. Dördüncüsü ise öğrenenlerin beklenti ve bakış açısının çağın gereklerine uygun olarak değiştiğinin kabul edilmesidir (Düzgün ve Sulak, 2020: 622-623).

Uzaktan eğitim aynı zamanda geleneksel yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olan örgün eğitimi de desteklemektedir. Bununla beraber, teknolojiye yaşanan değişimler geleneksel yaşamı da yakından etkilemektedir. Bilhassa, doğal afetler, salgın hastalıklar ve savaşlar gibi olağanüstü koşullar değişimi hızlandırabilir (Düzgün ve Sulak, 2020: 622). Normal sürecin dışına çıkıldığı böyle dönemlerde eğitimin durması veya aksamasının önüne geçebilmek adına uzaktan eğitim uygulamaları ile hızlı bir çözüm üretilmeye çalışılmaktadır. Böyle belirsizlik ve kriz zamanlarında uzun dönemi kapsayacak planlamalar yapabilmek ve söz konusu planları hayata geçirebilmek oldukça zordur. 2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde epidemik şekilde başlayan ve bütün dünya ülkelerine yayılan Coronavirus pandemisi bu kriz zamanlarından birisidir. Küresel bir trajedi olarak nitelendirilen virüs, kısa bir süre içerisinde bütün dünyaya yayılmıştır (Fauzi ve Khusuma, 2020: 59). Bütün dünyayı etkisi altına alan bu salgında ülkeler ekonomik ve sosyal açıdan oldukça yüksek derecede etkilendikleri gibi eğitim bakımından da fevkalade olumsuz etkilenmişlerdir (Çakın ve Akyavuz, 2020: 166). Küresel olarak tüm öğrencilerin %91'inin yüz yüze eğitimden mahrum kaldıkları bu ortamda uzaktan eğitim bir çare olarak sisteme eklemlenmiştir (International Labour Organization, 2021).

Teknolojik olanaklar açısından gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke, farklı etkili girişimler eşliğinde öğrencilerine başarılı bir şekilde uzaktan eğitim imkânı sunabilmiştir. Söz konusu ülkelerdeki okullar, kısa bir aradan sonra TV programları, radyo programları veya diğer çevrimiçi öğrenme türlerini kullanarak alternatif yollar ile evden eğitimi gerçekleştirebilmiştir (Basilaia ve Kvavdze, 2020). Birçok ülke, farklı öğretim stratejileri kullanarak öğrenme kaybını azaltmak için uzaktan eğitime yönelmiştir. Söz gelimi, Çin, İtalya, Fransa ve Almanya'daki okullar öğrencilere tamamen çevrimiçi eğitim vermiş, Vietnam ve Moğolistan'da cep telefonları veya televizyonlar

kullanılmıştır (Azzi-huck ve Shmis, 2020). Ancak OECD Eğitim Direktörü Andreas Schleicher (2020) tarafından hazırlanan raporun çıktıklarına göre teknolojik altyapısı yetersiz olan ülkeler bu süreçten olumsuz anlamda etkilenmiştir. Örneğin, Arnavutluk, Fas, Brezilya ve Yunanistan'da bir bilgisayarın 4 öğrenci tarafından paylaşılma zorunluluğu olmuştur.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) ise 10 Mart 2020 tarihinden itibaren vaka görülmeye başlanmıştır (Volkan ve Volkan, 2020: 539). Bu tarihten itibaren virüsün yayılmasının önüne geçilebilmesi için okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, Bayrak Radyo Televizyonu (BRT) ile iş birliği içerisinde süreci yöneterek uzaktan eğitim materyalleri hazırlamış, televizyon ve medya kanalları ile öğrencilere online eğitim hizmeti sunulmuştur. Bununla beraber, KKTC lise öğrencilerinden Yükseköğretim Kurumları Sınavına (YKS) girmek isteyenler için 30 Mart tarihinden itibaren Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığına ait Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kullanıma sunulmuştur. Ayrıca kullanıcılara Türkiye MEB'e bağlı eba.gov.tr sistemine daha rahat erişim sağlatabilmek amacı ile KKTC MEB'e ait eğitim.mebnet.net üzerinden kesintisiz bağlantı yapabilmek için ülkedeki GSM operatörleri 6GB interneti ücretsiz sağlamıştır (Egeli ve Özdemir, 2020). Ayrıca 2020 Mart ayı ortalarında -virüsün yayılmasını önlemek için- hükümetin emriyle tüm yükseköğretim kurumları kampüslerini geçici olarak kapatmıştır. Öğrencilerin çoğu ise ülkelere dönmüştür. 15 günlük bir aradan sonra, üniversiteler yüz yüze eğitimden çevrimiçi eğitime geçmişlerdir. Bazı üniversiteler de Haziran 2020'den Ağustos 2020'nin sonuna kadar yaz okulu olarak çevrimiçi dersler vermiştir. Öğretim görevlileri, Mart 2020'den Haziran 2020'nin sonuna kadar farklı çevrimiçi öğrenme platformlarını kullanarak öğrencilerine senkron veya asenkron gibi web tabanlı eğitimler sunmuşlardır. Bu süreçte, öğrencilerin çoğu önceden bilgi sahibi olmadan çevrimiçi eğitim görmüştür. Bazı akademisyenler ise çevrimiçi eğitim konusunda daha önce deneyime sahipti, ancak diğerleri üniversitelerindeki teknoloji ekiplerinden yardım alarak iki hafta içinde uzaktan eğitime adapte olmaya çalışmışlardır (Şenol, Lesigner ve Çağlar, 2021: 52).

Araştırma kapsamında ele alınan Kuzey Kıbrıs'ta devlete bağlı bir yükseköğrenim kurumu olan Atatürk Öğretmen Akademisi (AÖA), 1937 yılından beri sınavla öğrenci olarak devlet okullarına okul öncesi ve ilköğretim öğretmenleri yetiştiren tek devlet kurumudur. Kuzey Kıbrıs'ta bulunan vakıf veya devlet üniversitelerinin okul öncesi veya sınıf öğretmenliği bölümlerine KKTC vatandaşı olmayan alınmamaktadır. Dolayısıyla bu branştaki öğrenciler sadece Atatürk Öğretmen Akademisi'nde yetiştirilmekte ve mezun oldukları zaman sınavsız devlet okullarına asil öğretmen olarak atanmaktadırlar. Bu yüzden, o kurumda öğrenim görmekte olan öğrenciler aday öğretmen olarak değerlendirilmektedir. Kurum yalnızca Öğretmenlik Meslek Eğitimi Bölümü'nden ibaret olup programları Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği

programlarına uygun olarak düzenlenmiştir (İnceler ve Özder, 2020: 724). Salgının başlangıcından itibaren Atatürk Öğretmen Akademisi'nin fiziki alanları kullanıma kapatılmış, eğitim ise çevrim içi platformlar kullanılarak senkron veya asenkron olarak karma bir şekilde devam etmiştir. Bunun yanında, Atatürk Öğretmen Akademisi (2021), Yükseköğretim Planlama, Denetleme, Akreditasyon ve Koordinasyon Kurulu'nun (YÖDAK) belirttiği bütün önlemler çerçevesinde 'Pandemi Komitesi' kurarak, önlemlerin yürütülmesinin takip ve kontrolü sağlamıştır.

Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında uzaktan eğitim sistemi ile ilgili olumlu olduğu kadar olumsuz sonuçlara ulaşılan araştırmalar da mevcuttur (Odabaş, 2003; Ateş ve Altun, 2008; Birişçi, 2013; Öztaş ve Kılıç, 2017; Chakowa, 2018; Cacheiro, Medina, Domínguez ve Medina, 2019; Doğan, 2020). Ancak bu araştırmalar eğitim-öğretim faaliyetlerinin devam ettiği süreçlerde yapılmışlardır. Herhangi bir kriz döneminin verilerini içermemektedir. Geleneksel eğitim yöntemlerinin kökten sarsan, toplumun her noktasını etkileyen pandemi sürecinde uygulamalı bir meslek icra edecek aday öğretmenlerin görüşleri önem arz etmektedir. Eğitim sisteminin gelecekteki ana öğelerinden biri olan öğretmen adaylarının da görüşlerinin alınması mekanizmanın sağlıklı kurgulanması açısından gereklidir. Covid-19 salgın sürecinde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerinde öğretmen görüşlerini de içeren çalışmalar sayıca çok değildir (Düzgün ve Sulak, 2020; Karatepe, Küçükgençay ve Peker, 2020; Hill, 2021; Sarıkaya, 2021). Tüm paydaşların çok kısa sürede uyum sağlamaya çalıştığı uzaktan eğitim sisteminin, fonksiyonelliğine dair yapılacak çalışmaların artması yeni düzenlemelerin yapılmasına imkân verecektir. Son bir yıla ait deneyimlerin paylaşılması ve bunların bilimsel çalışmalara dönüştürülmesi sistemin iyileştirilmesi adına da faydalı olacağını düşünülmektedir. Dolayısıyla akademi öğrencileri Kuzey Kıbrıs devlet okullarına sınavsız atandıkları için uzaktan eğitimin uygulama boyutunun zayıf kalması onların mesleğin ilk yıllarında zorluk yaşamalarına yol açacaktır. Bu minvalde, araştırmada Covid-19 pandemi sürecinde çevrimiçi platformalarda yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik aday öğretmenlerin tutumlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Söz konusu, temel amacı gerçekleştirmek üzere aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır:

1. Aday öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik tutumları hangi düzeydedir?
2. Aday öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik tutumları arasında cinsiyet değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
3. Aday öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik tutumları arasında internete erişim durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
4. Aday öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik tutumları arasında derse katılım durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, Coronavirus pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik aday öğretmenlerin tutumlarının saptanması amaçlandığından tarama modelinde tasarlanmıştır. Öğretmen adaylarının içinde bulunduğu durumun tespiti amaçlandığından araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama araştırmalarında, kişi sayısı fazla grupların belirli bir duruma ilişkin görüşleri, tutumları veya bilgi düzeyleri evreni temsil eden bir örneklem grubu seçilerek tanımlanmaya çalışılır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012: 393).

2.2. Araştırma Grubu

Çalışmanın araştırma grubu 2020-2021 eğitim öğretim bahar döneminde Atatürk Öğretmen Akademisi'nde uzaktan eğitim uygulamaları ile öğrenim gören 127 aday öğretmenden oluşmaktadır. Gönüllük esasına dayalı olarak katılımcılara kolay örnekleme yöntemi ile ulaşılarak araştırma anketi gönderilmiştir. Araştırmada, pandemi koşullarının zorlayıcı şartlarından dolayı bu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Zaman ve uygun koşullar göz önünde bulundurularak, seçilen söz konusu örnekleme yöntemi, araştırmacının hedeflediği evren kapsamında örneklemini oluştururken elde edebileceği en kolay unsurlara yönelmesidir (Patton, 2002). Aday öğretmenlere ilişkin detaylı bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubundaki Katılımcıların Demografik Bilgilerinin Frekans Dağılımı

Değişkenler	Kategoriler	Frekans (f)	Yüzdeler (%)
Cinsiyet	Kadın	89	70,1
	Erkek	38	29,9
İnternete erişim durumu	Var	117	92,1
	Yok	10	7,9
Derse katılım durumu	Düzenli	120	94,5
	Düzenli değil	7	5,5

Tablo 1'deki bilgiler göz önüne alındığında, aday öğretmenlerin %70,1'i kadın, %29,9'u erkektir. Araştırmaya katılan aday öğretmenlerin %92,1'inin evinde internet erişimi vardır. Evinde internete erişimi olmayan katılımcıların oranı ise 7,9'dur. Ek olarak, katılımcıların %94,5'i uzaktan yürütülen eğitim derslerine düzenli katılım sağlarken, %5,5'i derslerini düzenli takip etmemektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama aracı olarak iki bölümden meydana gelen bir form ile çalışılmıştır. İlk kısımda, aday öğretmenlerin demografik bilgilerinin belirlenebilmesi için oluşturulan demografik bilgi formundan (cinsiyet, internet erişim durumu ve derse katılım durumu) yararlanılmıştır. İkinci

kısımda ise 2014 yılında Yıldırım, Yıldırım, Çelik ve Karaman tarafından hazırlanan 'Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri' ölçeği bulunmaktadır. 5'li Likert tipine uygun olarak hazırlanan ölçekte yer alan ifadelere puanlaması 'Hiçbir Zaman Katılmıyorum' 1, 'Nadiren Katılıyorum' 2, 'Bazen Katılıyorum' 3, 'Genellikle Katılıyorum' 4, ve 'Her Zaman Katılıyorum' 5 rakamlarıyla kodlanmıştır. Ölçek, 'Kişisel Uygunluk', 'Etkililik', 'Öğreticilik' ve 'Yatkınlık' olmak üzere 4 değişik boyut ve 18 maddeden meydana gelmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık değeri 0,864 olarak hesaplanmıştır. Her bir faktörün ayrı ayrı yapılan iç tutarlılık analizlerinde ise sırasıyla 'Kişisel Uygunluk 0.862', 'Etkililik 0.818', 'Öğreticilik 0.807' ve 'Yatkınlık 0.799'dur. Elde edilen bu sonuçlar kullanılan ölçme aracının uzaktan eğitim alan öğrencilerin söz konusu eğitim sistemine yönelik görüşlerini değerlendirebilmek için geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya başlamadan ilk önce veri toplama aracı olarak belirlenen 'Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri' ölçeğini geliştiren Yıldırım, Yıldırım, Çelik ve Karaman'dan (2014) elektronik posta yoluyla kullanım izni alınmıştır. Daha sonra, araştırmanın gerçekleştirildiği Atatürk Öğretmen Akademisi (AÖA) Başkanlığından çalışmanın 21.05.2021 tarihinde onayı alınarak araştırmaya başlanmıştır. Veri toplama sürecinde, kullanılan ölçek pandemi sebebiyle uzaktan eğitime başlayan aday öğretmen için Google anket programı üzerinden dijital forma dönüştürülerek hazırlanmış, Atatürk Öğretmen Akademisi'nin 2020-2021 eğitim öğretim yılının bahar döneminde derslerin son iki haftasında araştırmacılar tarafından katılımcılara gönderilmiştir. Böylece, araştırma çevrimiçi formu gönüllük esasına dayanarak dolduran 127 aday öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde, SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Bununla beraber, ilk önce katılımcıların demografik bilgileri frekans (f) ve yüzdelik (%) değerler şeklinde bulunmuştur. Katılımcıların, uzaktan eğitime yönelik tutumları ise değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma) dışında normallik değer düzeyi .05'ten küçük olduğu için normal dağılım göstermeyen iki grup arasında kullanılan non-parametrik testlerden Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan aday öğretmenlerin 'Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri' ölçeğine verdikleri yanıtların bütününden ve alt boyutlarından elde edilen puanların ortalamaları ile standart sapma değerleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Aday Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Tutumlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

Boyut	N	Min.	Max.	Ort.	Ss.
Kişisel uygunluk	127	7,00	30,00	17,00	5,14
Etkililik	127	5,00	25,00	11,16	4,70
Öğreticilik	127	4,00	20,00	15,58	4,06
Yatkınlık	127	3,00	15,00	6,31	3,05
Toplam	127	36,00	90,00	50,05	7,77

Tablo 2 incelendiğinde, ölçeğin alt boyutlarının ortalamalarının 6,31 ile 17,00 arasında değiştiği görülmektedir. Aday öğretmenlerin 'Öğreticilik' ($\bar{X} = 15,58$) ile 'Etkililik' ($\bar{X} = 11,16$) boyutlarında ve toplam da ($\bar{X} = 50,05$) verdikleri cevaplara yönelik puan ortalamaları en yüksek ve en düşük puan aralığında değerlendirildiğinde, %30-%70 aralığında olması gözlenmiştir. Bu nedenle, orta düzeyde olduğu kararına varılmıştır. Fakat aday öğretmenlerin 'Yatkınlık' ($\bar{X} = 6,31$) boyutunda verdikleri cevapların düşük ortalamaya sahip olduğu, 'Kişisel Uygunluk' ($\bar{X} = 17,00$) boyutunda ise en yüksek ortalama değerine eriştiği tespit edilmiştir. Böylelikle, aday öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarına yatkın olmamalarına rağmen kişilik özellikleri açısından uzaktan eğitim uygulamalarından memnun oldukları sonucuna varılabilir.

Araştırmanın çalışma grubunun uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak için yapılan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Aday Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	SO	ST	U	P
Kişisel Uygunluk	Kadın	89	61,91	5510,00	1505	,326
	Erkek	38	68,89	2618,00		
	Total	127				
Etkililik	Kadın	89	59,83	5325,00	1320	,045
	Erkek	38	73,76	2803,00		
	Total	127				
Öğreticilik	Kadın	89	70,26	6253,00	1134	,003
	Erkek	38	49,34	1875,00		
	Total	127				
Yatkınlık	Kadın	89	58,17	5177,00	1172	,006
	Erkek	38	77,66	2951,00		
	Total	127				
Toplam	Kadın	89	62,43	5556,00	1551	,460
	Erkek	38	67,68	2572,00		
	Total	127				

Tablo 3'te görüldüğü gibi, 'Etkililik' ile 'Yatkınlık' alt boyutlarında ve ölçeğin genelinde erkek katılımcıların kadın öğretmen adaylarına göre elde ettikleri puan ortalamaları daha yüksektir. 'Öğreticilik' boyutuna bakıldığında ise kadın katılımcıların, erkeklere oranla daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu göze çarpmaktadır. Aday öğretmenlerin eriştiği puan ortalama değerlerinin anlamlı bir farklılık içerip içermediğini ortaya koymak amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre 'Etkililik', [U=1320, p<0.05] 'Öğreticilik' [U=1134, p<0.05] ile 'Yatkınlık' [U=1172, p<0.05] alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, kadın öğretmen adaylarının 'Öğreticilik' boyutunda aldıkları puanların erkek öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ölçeğin genel neticesi incelendiğinde, cinsiyete bağlı olarak erkek öğretmen

adaylarının tutumlarının kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak cinsiyet bağlı tutum farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmamıştır.

Katılımcıların uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin tutumlarının internete erişim durumları değişkenine göre analiz edildiği Mann Whitney U testinin sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Aday Öğretmenlerin İnternete Erişim Durumu Değişkenine Göre Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyut	İnternete Erişim	N	SO	ST	U	P
Kişisel Uygunluk	Var	117	65,91	7711,50	361,5	,045
	Yok	10	41,65	416,50		
	Total	127				
Etkililik	Var	117	62,14	7270,00	367	,050
	Yok	10	85,80	858,00		
	Total	127				
Öğreticilik	Var	117	66,16	7741,00	332	,023
	Yok	10	38,70	387,00		
	Total	127				
Yatkınlık	Var	117	64,46	7542,00	531	,625
	Yok	10	58,60	586,00		
	Total	127				
Toplam	Var	117	65,79	7697,00	376	,041
	Yok	10	43,10	431,00		
	Total	127				

Tablo 4'e göre, 'Kişisel Uygunluk' [$U=65,91$, $p<0.05$], ile 'Öğreticilik' [$U=66,16$, $p<0.05$], boyutlarında ve ölçeğin genelinde internete erişim imkanı olan aday öğretmenlerin ortalamalarının nispeten daha yüksek olduğu ve söz konusu farkın anlamlı seviyede olduğu ortaya çıkmaktadır. 'Etkililik' ve 'Yatkınlık' boyutlarında ise internete erişimi olmayan katılımcıların, internete erişimi imkanı olanlara göre daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Ancak bu farklılık

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermemesine rağmen farklı olduğu sonucuna varılmamaktadır.

Aday öğretmenlerin uzaktan eğitim uygulamalarını düzenli takip edip etmeme durumları açısından Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonucunda ortaya çıkan veriler Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Aday Öğretmenlerin Derse Katılım Durumu Değişkenine Göre Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyut	Derse Katılım	N	SO	ST	U	P
Kişisel Uygunluk	Düzenli	120	63,78	7653,50		
	Düzensiz	7	67,79	474,50	393,500	,779
	Total	127				
Etkililik	Düzenli	120	65,65	7878,00		
	Düzensiz	7	35,71	250,00	222,000	,036
	Total	127				
Öğreticilik	Düzenli	120	64,30	7715,50		
	Düzensiz	7	58,93	412,50	384,500	,706
	Total	127				
Yatkınlık	Düzenli	120	61,95	7434,00		
	Düzensiz	7	99,14	694,00	174,000	,009
	Total	127				
Toplam	Düzenli	120	63,94	7673,00		
	Düzensiz	7	65,00	455,00	413,000	,941
	Total	127				

Tablo 5 incelendiğinde, 'Etkililik' ve 'Öğreticilik' alt boyutlarında uzaktan eğitim ile yürütülen dersleri düzenli izleyen aday öğretmenlerin düzensiz takip eden katılımcılara göre daha yüksek puan ortalamasına eriştiği saptanmaktadır. 'Kişisel Uygunluk' ile 'Yatkınlık', boyutlarında

ve ölçeğin genelinde ise çevrimiçi platformlarda işlenen derslere düzenli olarak katılmayan öğretmen adaylarının puan ortalaması daha yüksektir. Adayların puan ortalamalarında anlamlı düzeyde bir fark olup olmadığı incelendiğinde ‘Etkililik’ [U=7878 p<0.05], ve ‘Yatkınlık’ [U=7434 p<0.05], boyutlarında anlamlı farklılık izlenmektedir. Bu farklılık ölçek genelinde ve ‘Etkililik’ boyutunda dersleri düzenli izleyen aday öğretmenlerin lehine, ‘Yatkınlık’ boyutunda ise derse düzensiz giren aday öğretmenlerin lehinedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Covid-19 pandemi sürecinde değişik platformlar kullanılarak yapılan uzaktan eğitim uygulamalarına dair aday öğretmenlerin tutumlarının ölçülmesinin hedeflendiği bu araştırmada, katılımcıların uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının orta seviyede ($\bar{X} = 50,08$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan söz konusu sonuç, alan yazındaki çalışmaların sonuçlarıyla örtüşmektedir (Ateş ve Altun, 2008; Şimşek, İskenderoğlu ve İskenderoğlu, 2010; Birişçi, 2013; Hakkari, 2018; Almuraqab, 2020; Düzgün ve Sulak, 2020; Utomo, Sudayanto ve Saddhono, 2020). Pınar ve Dönel Akgül (2020) yaptıkları çalışmada, salgın döneminde çeşitli platformlar üzerinden uygulanan uzaktan eğitimin, öğrencilerin eğitim sürecinden ayrı kalmamaları için bir alternatif olarak olduğunu ortaya koymuşlardır.

Değişken olarak cinsiyet ele alınarak sonuçlar incelendiğinde, erkek öğretmen adayların çevrimiçi platformlarda uygulanan öğretime karşı daha müspet bir tutum geliştirdikleri saptanmıştır. Fakat bu farklılık anlamlı bir seviyede değildir. ‘Yatkınlık’ boyutu ele alındığında ise erkek öğretmen adaylarının lehine bir farklılık söz konusudur. Bu sonuca dayanarak erkek öğretmen adaylarının çevrimiçi platformlarda işlenen derse daha yatkın olduğu söylenebilir. Cinsiyet değişkenini kullanan Birişçi’de (2013) erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına nazaran uzaktan eğitime daha olumlu bir tutum geliştirmesine rağmen bunun anlamlı olmadığı kanaatine varmıştır. Cinsiyetin uzaktan eğitim konusundaki tutumunu araştıran çalışmaların sonuçlarında kadın öğrencilerin daha müspet bir tutuma sahip oldukları neticesine ulaşan Doğan (2020), tarafından yürütülen çalışma bu araştırmanın bulguları ile örtüşmemektedir. Aralarındaki farka örneklem grubunun niteliklerinin yol açtığı düşünülmektedir.

Katılımcıların internete erişimleri değerlendirildiğinde ‘Kişisel Uygunluk’ ve ‘Öğreticilik’ boyutları açısından internete sorunsuz erişen öğrencilerin lehine bir fark görülmektedir. Bu yönü ile Barış’ın (2015) yaptığı araştırmayla uyumlu olarak kesintisiz internete sahip öğrencilerin tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aynı şekilde, Adnan ve Anwar’da (2020) yapmış oldukları çalışmada internete erişim imkânı olan öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarını daha

etkili buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlarda bir tanesi de dersleri düzenli takip eden öğrenciler 'Etkililik' ve 'Öğreticilik' boyutlarında ve ölçeğin bütününe de olumlu görüş geliştirdikleri dolayısıyla anlamlı bir farkın olduğu şeklindedir. Demirkan, Bayra ve Baysan (2016), uzaktan eğitimde dersleri düzenli olarak takip edip gereklerini yerine getiren öğrencilerin başarı oranının yükselmiş olduğunu vurgulamışlardır. Başarılı olan öğrencinin uzaktan eğitime tutumu daha olumlu yönde olmuştur.

Bütün bunların ışığında, çevrimiçi öğrenme ortamlarını baz alınarak gerçekleştirilen çalışmaların sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları tutarlık göstermektedir. Daha açık bir deyişle, tüm bu sonuçlardan hareketle öğretmen adaylarının pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim sistemine ilgileri orta düzeydedir. Bununla beraber, uzaktan eğitim uygulamalarının bazı yönlerden yetersiz olduğu düşünülmektedir. Olağan dışı kabul edilen Covid-19 pandemisi sürecinde çevrimiçi öğrenme ortamına hızlı bir şekilde geçiş yapılması beraberinde farklı sorunları da meydana çıkarmıştır. İnternet erişimi, yeterli alt yapının bulunmayışı, geleneksel sınıf sosyalleşmesinin mümkün olmayışı, sistem ile ilgili herhangi bir konunun e-posta yoluyla iletilebilmesinden kaynaklı olarak yanıt sürecinin gecikmesi ve en önemlisi öğretmenlerle doğru etkileşimin sağlanamaması ana problemler arasında sayılabilir (Adnan ve Anwar, 2020). Christensen, Anakwe ve Kessler'e (2001) göre, uzaktan eğitim açısından en önemli iki unsur öğrencilerin tutumu ve eğitimi verecek kişilerin hazırbulunuşluk derecesidir. Öğretmenlerin hazırlıklı olmadığı hallerde ve öğrencilerin teknolojiye fayda görmedikleri inancında olduğu durumlarda uzaktan eğitim istenilen sonucu vermeyecektir.

Bu minvalde, elde edilen bulgular doğrultusunda bu araştırma uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin şu önerileri sunulabilir:

- Pandemi gibi öngörülemez kriz durumlarında hazırlık olmak adına okul paydaşları uzaktan eğitim sisteminin içerdiği tüm bileşenler ile ilgili eğitilmelidir.
- İnternet, kullanılan online platformdan kaynaklı sorunlar, elektrik, senkronizasyon, kullanılan cihazlar ile sistemin uyumsuzluğu gibi altyapı sorunları mümkün olduğu kadar en aza indirecek çalışmaların yapılması gerekmektedir.
- Öğrenci memnuniyetinin düzenli aralıklarla değerlendirilmesine ve gerekli destek hizmetlerinin sunulmasına gayret edilmelidir.
- Farklı bireysel öğretim tekniklerinin gözetilmesine ve öğrencilerin ihtiyaçlarına dayanan - daha çok aktif olmalarına yardımcı olabilecek- değişik öğrenme modellerinin kullanılmasına özen gösterilmelidir.
- Öğretmen-öğrenci arasındaki karşılıklı etkileşim ile iletişimin sağlıklı bir şekilde kurulmasına ve zamanında geri bildirimler verilmesine azami dikkat gösterilmelidir.

- Bu araştırmada bir üniversitede öğrenim gören öğretmen adaylarının uzaktan eğitim sistemine yönelik tutumlarına odaklanılmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda daha geniş bir örneklem eşliğinde söz konusu sistem farklı araştırma yöntemleri ve değişken türleriyle değerlendirilmesi farklı bulgulara erişim imkânı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Adnan, M. ve Anwar, K. (2020). Online learning amid the COVID-19 Pandemic: Students' perspectives. *Online Submission*, 2(1), 45-51.
- Almuraqab, N. A. S. (2020). Shall universities at the UAE continue distance learning after the COVID-19 pandemic? Revealing students' perspective. *International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology (IJARET)*, 11(5).
- Atatürk Öğretmen Akademisi (AÖA) (2021). *Pandemi hazırlık*. <http://aoa.edu.tr/covid19> (7 Mayıs 2021).
- Ateş, A. ve Altun, E. (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-145.
- Azzi-huck, K ve Shmis, T. (2020). *Managing the impact of COVID-19 on education systems around the world: How countries are preparing, coping, and planning for recovery*. <https://blogs.worldbank.org/education/managing-impact-covid-19-education-systems-around-world-how-countries-are-preparing> (6 Mayıs 2021).
- Barış, M. (2015). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime yönelik tutumlarının incelenmesi: Namık Kemal Üniversitesi örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 5(2), 36- 46.
- Basilaia, G. ve Kvadadze, D. (2020). Transition to online education in schools during a SARS- CoV-2 coronavirus (Covid-19) pandemic in Georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 1-9.
- Birişçi, S. (2013). Video konferans tabanlı uzaktan eğitime ilişkin öğrenci tutumları ve görüşleri. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 2(1), 24-40.
- Buxton, E. (2014). Pharmacists' perception of synchronous versus asynchronous distance learning for continuing education programs. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 75(1), 17.
- Cacheiro-Gonzalez, M. L., Medina-Rivilla, A., Dominguez-Garrido, M. C. ve Medina- Dominguez, M. (2019). The learning platform in distance higher education: Student's perceptions. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 20(1), 71-95.
- Chakowa, J. (2018). Enhancing beginners' second language learning through an informal online environment. *Journal of Educators Online*, 15(1), 1-14.

- Christensen, E. W., Anakwe, U. P. ve Kessler, E. H. (2001). Receptivity to distance learnings the effect of technology, reputation, constraints, and learning preferences. *Journal of Research on computing in Education*, 33(3), 263-279.
- Çakın, M. ve Akyavuz, E. K. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansımaları: Öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- Çandarlı, D. ve Yüksel, H. G. (2012). Students' perceptions of video-conferencing in the classrooms in higher education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 47, 357- 361.
- Demirkan, Ö., Bayra, E. ve Baysan, E. (2016). Uzaktan eğitim öğrencilerinin dersleri takip etme durumlarının dönemsonu başarılarına etkisi (Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği). *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(1), 47-75.
- Doğan, Y. (2020). Üniversite öğrencilerinin uzaktan çevrim-içi yabancı dil öğrenmeye yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1), 483-504.
- Düzgün, S. ve Sulak, E. (2020). Öğretmen adaylarının Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 49(1), 619-633.
- Egeli, S. ve Özdemir, M. B. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin KKTC eğitim sistemine yansımalarına genel bir bakış. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(27), 779-804.
- Fauzi, I. ve Khusuma, I. H. S. (2020). Teachers' elementary school in online learning of COVID-19 pandemic conditions. *Jurnal Iqra': Kajian Ilmu Pendidikan*, 5(1), 58-70.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Giesbers, B., Rienties, B., Tempelaar, D. ve Gijsselaers, W. (2014). A dynamic analysis of the interplay between asynchronous and synchronous communication in online learning: The impact of motivation. *Journal of Computer Assisted Learning*, 30(1), 30-50.
- Hakkari, F. (2018). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin uzaktan eğitim derslerine yönelik görüşleri. *Journal of Social and Humanities Sciences Research-SHSR Journal*, 5(23), 1140-1151.
- Hill, J. B. (2021). Pre-Service teacher experiences during COVID 19: Exploring the uncertainties between clinical practice and distance learning. *Journal of Practical Studies in Education*, 2(2), 1-13.
- International Labour Organization (ILO) (2021). *ILO Sectoral Brief. COVID-19 and the educationsector*https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/briefingnote/wcms_742025.pdf (7 Mayıs 2021).
- İnceler, N. ve Özder, H. (2020). Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumlarının incelenmesi: KKTC örneği, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 21(2), 719-739.

- ... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)
- Karatepe, F., Küçükgençay, N. ve Peker, B. (2020). Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? Bir anket çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(53), 1262-1274.
- Koloğlu, T. F., Kantar, M. ve Doğan, M. (2016). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde hazırbulunuşluklarının önemi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 52- 70.
- Moore, M. G. ve Anderson, W. (2003). *Handbook of distance education*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Moore, J. L., Dickson-Deane, C. ve Galyen, K. (2011). E-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same? *The Internet and Higher Education*, 14(2), 129-135.
- Odabaş, H. (2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(1), 22-36.
- Öztaş, S. ve Kılıç, B. (2017). Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin uzaktan eğitim şeklinde verilmesinin öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Turkish History Education Journal*, 6(2), 268-293.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Pepeler, E., Özbek, R. ve Adanır, Y. (2018). Uzaktan eğitim ile verilen İngilizce dersine yönelik öğrenci görüşleri: Muş Alparslan üniversitesi örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 421-429.
- Pınar, M. A. ve Dönel Akgül, G. (2020). The opinions of secondary school students about giving science courses with distance education during the Covid-19 pandemic. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(2), 461-486.
- Sarıkaya, M. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin müzik eğitimi ana bilim dalı öğrencilerinin görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 27(46), 92-100.
- Schleicher, A. (2020). *The impact of COVID-19 on education insights from education at a glance 2020*. <https://www.oecd.org/education/the-impact-of-covid-19-on-education-insights-education-at-a-glance-2020.pdf> (12 Eylül 2021).
- Şenol, H., Lesinger, F. Y. ve Çağlar, M. (2021). Evaluation of online education delivered by the universities during pandemic COVID-19: A Case of North Cyprus. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 20(2), 51-61.
- Şimşek, A., İskenderoğlu, T. ve İskenderoğlu, M. (2010). Investigating preservice computer teachers' attitudes towards distance education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 324-328.
- Utomo, M. N. Y., Sudayanto, M. ve Saddhono, K. (2020). Tools and strategy for distance learning to respond COVID-19 pandemic in Indonesia. *Ingénierie des Systèmes d'Information*, 25(3), 383-390.

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Valenta, A., Therriault, D., Dieter, M. ve Mrtek, R. (2001). Identifying student attitudes and learning styles in distance education. *JALN*, 5(2), 111-127.

Volkan, E. ve Volkan, E. (2020). Under the COVID-19 lockdown: Rapid review about the unique case of North Cyprus. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(5), 539-541.

Yıldırım, S., Yıldırım, G., Çelik, E. ve Karaman, S. (2014). Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 365-370.

Yorgancı, S. (2015). Web tabanlı uzaktan eğitim yönteminin öğrencilerin matematik başarılarına etkileri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(3), 1401-1420.